

**UNIVERZITA PALACKÉHO V OLMOUCI
FILOZOFICKÁ FAKULTA**

Katedra slavistiky

Sekce polské filologie

studijní rok 2010/2011

Terminologická báze a tématické pracovní listy pro inovaci výuky překlada a
tlumočení (Stavební průmysl).

Baza terminów i tematyczne karty pracy dla inowacji nauki przekładu i
tłumaczeń (Przemysł budowniczy).

Terminological base and thematic worksheets for inovation of the translation
and interpretation education (The Construction industry).

BAKALÁŘSKÁ PRÁCE

Autor práce: Lukáš Macháček, obor polština se zaměřením na hospodářsko-právní a
turistickou oblast

Vedoucí práce: Mgr. Jan Jeništa

Olomouc 2011

Prohlašuji, že jsem tuto diplomovou práci vypracoval samostatně a že jsem uvedl veškerou literaturu a citace, které v ní jsou využity.

V Olomouci dne 25.6.2011

Poděkování

Zvláštní poděkování patří především Mgr. Janu Jenišтови za jeho odborné připomínky, rady, informace a metodické vedení při zpracování této práce.

Poděkování patří také všem, kteří mi pomáhali při tvorbě mé bakalářské práce a též v průběhu celého studia.

OBSAH

1. ÚVOD	1
2. PŮVOD ČESKÉHO A POLSKÉHO JAZYKA	5
2.1 STRUČNÝ VÝVOJ ČEŠTINY	6
2.2 STRUČNÝ VÝVOJ POLŠTINY	7
3. KLASIFIKACE VÝPŮJČEK	8
3.1 VÝPŮJČKY V POLSKÉM JAZYCE.....	9
3.2 VÝPŮJČKY V ČESKÉM JAZYCE	11
3.3 SHRnutí VÝPŮJČEK	13
4. INTERNACIONALIZMY	14
4.1 SHRnutí INTERNACIONALIZMŮ.....	18
5. ANALITIZMY A SYNTETIZMY	20
6. PRACOVNÍ LISTY	21
7. ZÁVĚR.....	45
8. PŘÍLOHA - STRUČNÝ SLOVNÍK	46
9.ABSTRACT + STRZESZCZENIE.....	53
10. ANOTACE.....	55
11. BIBLIOGRAFIE	56

1. ÚVOD

Pro svoji bakalářskou práci jsem si vybral téma „stavební průmysl“. V této oblasti jsem se pohyboval už během studia na střední škole, studoval jsem střední průmyslovou školu stavební. Toto studium mě velmi obohatilo a myslím si, že prosté základy stavebnictví by měl ovládat každý. Ne každý si to uvědomuje, ale se stavebním průmyslem se v některé jeho podobě setkáváme každý den, ať jde o byt nebo rodinný dům, případně cestu nebo dálnici, po které jezdíme do práce.

Počátky stavebnictví v podstatě sahají do doby kamenné. O stavebním průmyslu v dnešním pojetí můžeme hovořit mnohem později. Jak si může povšimnout i laik, ještě nikdy v minulosti nedocházelo k tak bouřlivému rozvoji stavebního průmyslu jako v posledních letech, především v oblasti nových materiálů, technologií, nástrojů a pracovních postupů. To vše vede k potřebě zvýšení kvalifikace všech pracovníků ve stavebním průmyslu. S vývojem stavebního průmyslu se rozšiřuje slovní zásoba a vznikají také nová slova – neologizmy, vznikají také nové termíny, které se můžou stát mezinárodní, zde se bude jednat o internacionalizmy. Slovní zásoba na toto téma je velmi široká a neustále se s vývojem stavebního průmyslu rozšiřuje.

Stavební průmysl má obrovský vliv na všechna další odvětví, protože zajišťuje stavby a potřebnou infrastrukturu. Bez tohoto by další vývoj nebyl možný.

Současný vývoj návrhu a realizace projektů budov s ohledem na technologické a technické zařízení budov by měl mít víceoborový přesah. Velmi žádoucí je spolupráce mezi architekty, statiky, stavaři a specialisty jiných profesí. Celá řada požadavků na budovy realizované od začátku 21. století bude platná i nadále. S podstatně větším tlakem na kvalitu provedených prací, jakož i na celkovou životnost budovy, vnitřní prostředí (mikroklima), uživatelský komfort, a především energetické zásobování s důrazem na celkovou energetickou náročnost. Současný trend ve stavebním průmyslu bude nejspíše směřovat cestou vývoje nových stavebních materiálů, případně inovace stávajících s alternativním využitím nových surovinových zdrojů nebo odpadních surovin za účelem zlepšení vlastností a životnosti stavebních materiálů v konstrukci, při velkém důrazu na snížení energetické náročnosti na průmyslovou výrobu. K tomu bude potřeba vývoj nových diagnostických metod posuzování stavebních materiálů, a celkových vlivů na stavbu.

Neustálý vývoj stavebního průmyslu již dnes klade poměrně značné nároky na kvalifikaci pracovníků. V programech zvyšování kvalifikace by se měl brát ohled na metody přípravy a progresivní operativní řízení projektů, prohloubení schopnosti provádět všestranné návrhy přípravy a organizace výstavby pro bezproblémový průběh realizace nových projektů. K tomu jsou nezbytné komplexní znalosti přípravy z oblastí provozu staveb, nových stavebních technologií, materiálů a v neposlední řadě stále se měnící legislativní rámec. Výzvou pro další dekády bude provoz budov a staveb s pokročilými informačními technologiemi používanými v tzv. inteligentních budovách, které používají nejnovější informační a komunikační technologie a s tím spojené práce s údržbou (outsourcing) a rekonstrukcemi.

Tato práce se skládá ze tří částí, a to z teoretické části, tématických pracovních listů a poslední slovníkové části.

V první teoretické části jsem se zaměřil na jazykový výzkum. Analyzuji lexémy na základě dostupných zdrojů. Stěžejní jsou pro mě publikace Edvarda Lotka, Andrzeje Markowského, Stanisława Słońskiego a Stanisława Dubisze. Výsledky jejich srovnávacích studií a analýz jsem aplikoval a následně konfrontoval na sebraném materiálu a v něm obsaženou terminologii ze stavebního průmyslu. Při analýze excerpovaného materiálu se prokázaly určité jazykové jevy, kterými se zabýval Edvard Lotko ve svých komparativních studiích češtiny a polštiny.

V této analýze si kladu za cíl upozornit na některé jazykové interference a signifikantní rozdíly mezi češtinou a polštinou. Zabývám se těmito jazykovými jevy, protože mohou mít poměrně velký vliv na překladatelství a tlumočení textů a tím i studenty polonistiky. Abych tuto složitou problematiku co nejlépe pochopil, zabýval jsem se také stručně původem a historií obou jazyků. Z toho jsem zjistil, jaký vliv měly sousední jazyky na dnešní stav jazyka. Které jazyky nejvíce a nejméně ovlivnily češtinu a polštinu, který jazyk má více a méně výpůjček v oblasti stavebního průmyslu.

Na konci oddílu také výsledek vyjádřím v procentech a porovnáím, jestli se výsledek shoduje s dosud vykonanými a dostupnými analýzami.

S tímto se také velmi pojí tzv. internacionalizmy, kterými se zabývám v dalším oddíle teoretické části. Metodou komparační analýzy polštiny proti češtině, angličtině, francouzštině,

němčině a ruštině, zjišťuji jaké jsou internacionalizmy v polské terminologii stavebního průmyslu. Výsledkem je přehledná tabulka s pravopisnou podobou jednotlivých lexémů. V tomto přehledu můžeme vidět jak se lexémy shodují nebo neshodují v ortografické formě. Některým slovům, u kterých jsem zaregistroval určité zajímavosti, se věnovat budu blíže.

Na závěr teoretické části stručně pojednám o známé analytičnosti polštiny, syntetičnosti češtiny a s tím spojené paralelní pojmenování ve stavebně-průmyslové terminologii. Samozřejmě uvedu několik příkladů.

V druhé části vytvářím pracovní listy. Tyto listy mají učebnicový charakter a měly by sloužit pro inovaci výuky polského jazyka. Snažím se zde moderní a poutavou formou představit oblast stavebního průmyslu. Jsou zde texty z časopiseckého zdroje, který je vydáván v Polsku periodicky. I z těchto textů jsem vybral 90 výrazů do stručného slovníku. V dnešní době je ze všech stran slyšet, že ke všem studiím a pracem musíme přistupovat s mezioborovým přesahem. Proto jsem se i já snažil při tvorbě těchto listů takto postupovat.

Chtěl bych, aby tyto pracovní listy studentům polonistiky byly co nejvíce nápomocné k získání a upevnění jejich znalostí v terminologické oblasti stavebního průmyslu. Ve všech textech a cvičeních jsem se snažil, aby byly co nejvíce aktuální, praktické, využitelné v praxi a hlavně aby nebyly odtržené od každodenní reality.

Cvičení a texty jsem koncipoval pro jazykovou úroveň na rozhraní B až C. Slovník by měl sloužit k prohloubení slovní zásoby ve stavební terminologii, zároveň obsahuje několik výrazů, které jsem analyzoval v předchozí teoretické části.

Velkým pomocníkem při tvorbě cvičení mi byla kniha *ABC metodyki nauczania języka polskiego jako obcego*, SERETNY, A., – LIPIŃSKA, E., Kraków 2005. Cvičení se soustředí na různé aspekty výuky jazyka. Jsou zde cvičení na porozumění textu, překladová cvičení, cvičení „najdi nesprávné slovo mezi podobnými“, cvičení, kde mají studenti rozdělit slova, která se naučili, do sloupců k nadřazenému výrazu charakteristickému pro celou skupinu, obrázková příloha, texty ke čtení a cvičení se slovesy.

Třetí a poslední část obsahuje dvěstě výrazů z terminologie stavebního průmyslu. Vybral jsem si relevantní časopisecký zdroj se stavitelskou a architektonickou tematikou, který je v polsku vydáván periodicky s dostatkem odborné terminologie a příklady, které se dostanou i k laikům. Terminologie je zde dobře vysvětlena a uvedena v praxi. Dále jsem vybíral výrazy ze stavební oblasti s přihlédnutím na své předchozí stavitelské zkušenosti. Je

zde i několik zdánlivě nesouvisejích výrazů se stavebním průmyslem, ale v širším kontextu sem zde určitě patří. Stavební průmysl a k němu přidružené obory je tak složité téma, bohaté na velké množství terminologie, že vybrat 200 lexémů a tím postihnout celý stavební průmysl mi dělalo velké problémy. Snažil jsem se k tématu přistupovat analytickým způsobem a rozdělil stavební průmysl do několika částí a to na materiály, profese ve stavebnictví, nářadí, stavební díly, technické vybavení budov, výsledky stavební činnosti a ostatní. Ke každé části jsem přiřadil svým způsobem důležité lexémy. Následně jsem začal hledat polské ekvivalenty.

Ve slovníku je u každého lexému uvedena defice v polštině a češtině, dále jsou uvedeny kvalifikátory, zdroj ekvivalence, nejčastější slovní spojení, příklady užití, případně frazeologizmy a poznámky. Velmi dobře se mi hledaly definice v polštině. Skoro vše jsem našel v *Uniwersalnym słowniku języka polskiego* pod redakcí Stanisława Dubisze, případně *Słowniku wyrazów obcych* pod redakcí Elżbiety Sobol. Jestliže jsem potřeboval nějaké heslo ověřit, pracoval jsem s *Słownikiem współczesnego języka polskiego*, DUNAJ, B. nebo *Nowym słownikiem poprawnej polszczyzny*, MARKOWSKI, A.

Horší byla situace v češtině, kde neexistuje tak komplexní dílo jako universální slovník Dubisza. V češtině jsem hledal v *Slovníku spisovné češtiny pro školy a veřejnost*, FILIPEC, J. – DANĚŠ, F., nebo *Novém akademickém slovníku cizích slov*, KRAUS, J., případně *Technickém slovníku naučném*, PFLEGEROVÁ, E. Jestliže jsem definici hesla nenalezl v žádném z uvedených slovníků využil jsem internetové encyklopedie wikipedia, když bylo heslo dobře zpracováno a odpovídalo danému, významu použil jsem ho. Když se ukázalo jako neúplné, nepřesné nebo neodpovídalo významu, přistoupil jsem k vytvoření hesla vlastním překladem.

2. PŮVOD ČESKÉHO A POLSKÉHO JAZYKA

Čeština i polština se vyvinuly z praslovanštiny. Praslovanština, předchůdkyně slovanských jazyků, existovala už před více než 3000 lety, než došlo k rozpadu na jednotlivé jazyky, jenž probíhal v období od 6. do 9. stol. n. l. Po značnou dobu se praslovanština vyvíjela jako jednotná forma; avšak časem se z původního jazyka odštěpily jednotlivé větve slovanštiny. Expanze v prvních stoletích našeho letopočtu přivedla Slovany z kompaktního území severně od Karpat až k Labi na severozápadě, do střední Evropy, na Balkán a do západního Ruska, v důsledku čehož se rozdílily v praslovanštině zvětšovaly, protože zanikl kontakt mezi jednotlivými kmeny.

Praslovanština se rozdělila do tří skupin jazyků pravděpodobně jako následek vpádu Hunů a poté Avarů, kteří v polovině 4. stol. vytlačily některé kmeny na jih směrem k Dunaji a Panonii (území dnešního Maďarska).¹

Máme tedy tři slovanské větve a to východoslovanskou, západoslovanskou a jihoslovanskou. Do západoslovanské větve patří oba jazyky kterými se budu v této práci věnovat - čeština i polština.

Lingvistické rysy, které rozlišují tyto tři skupiny, se vyvinuly během expanze, hlavně od 6. do 10. stol.; ve svém základu však slovanské jazyky zůstaly tvarově, syntakticky i sémanticky blízké: vyznačují se značnou lexikální jednotou, zvláště v názvech příbuzenských vztahů, přírodních jevů, částí těla, obilí, domácích zvířat, dobytkařství, lovectví, hrnčířství tkalcovství, fyzických vlastností, názvů činností, stavů, procesů, číslovek, zájmen, příslovcí, některých předložek, spojek a částic.²

¹ GLANVILLE PRICE A KOLEKTIV, *Encyklopedie jazyků Evropy*, Praha 2002, s. 425-426

² GLANVILLE PRICE A KOLEKTIV, *Encyklopedie jazyků Evropy*, Praha 2002, s. 425-426

2.1 STRUČNÝ VÝVOJ ČEŠTINY

První písemné doklady jsou datovány od 10 stol., delší souvislé texty až od pol. 13 stol. Velký rozvoj české literatury nastal od 14. stol. Začal rozkvět literatury staré české literatury, vzniklo mnoho legend o svatých, ritéřských veršů, kronik, náboženských her v domácím jazyce na hranici necudnosti (Velikonoční mastičkář), dvorní milostná lyrika, náboženské a světské legendy a bajky, právnické texty a první překlady z některých evangelií. Významná díla a spisy Jana Husa a Petra Chelčického. Po roce 1620 významný úpadek jazyka a literatury. Nynější kodifikace jazyka je z valné části připisována lingvistům a filologům národního obrození z 19. stol. A to především Josefu Dobrovskému za jeho první moderní gramatiku (*Ausführliches Lehrgebäude der böhmischen Sprache* 1809 a 1819) a Josefu Jungmanovi za jeho *Slovesnost*(1820) a velký pětisvazkový Slovník česko-německý(1835-9), což je v podstatě jediný solidní slovník češtiny pro příštích 120let.³ Nesmíme však také zapomenout na vliv Františka Palackého a jeho *Dějiny národa českého v Čechách a v Moravě* (1848-76).

Do 15. stol. se užívaly spřežky, jejichž nahrazení a zavedení diakritiky se připisuje náboženskému reformátorovi Janu Husovi. Významný vliv na češtinu měl také J. A. Komenský. Pravopis je z velké části fonemický až na dvě litery - i,y. Největší vliv z cizích jazyků měla do 19. stol. němčina. Mnoho českých idiomů a metafor vzniklo jako paralela k německým. Během národního obrození i po něm se také přejímalo z polštiny a ruštiny, takové výpůjčky se snadno ujímaly.

Čeština byla vstřícná k určitým skupinám kulturních a kulinářských výrazů z francouzštiny nebo italštiny. V češtině je také mnoho anglicismů zejména ve sportovní a počítačové terminologii. V současné době čeština nejvíce podléhá vlivu angličtiny.⁴

³ GLANVILLE PRICE A KOLEKTIV, *Encyklopedie jazyků Evropy*, Praha 2002, s. 67-68

⁴ GLANVILLE PRICE A KOLEKTIV, *Encyklopedie jazyků Evropy*, Praha 2002, s. 66-70

2.2 STRUČNÝ VÝVOJ POLŠTINY

Nejstarší doklady polštiny jsou v místních, kmenových a osobních jménech od konce 9. stol. Do přelomu 15. a 16. stol. polštinu vidíme v různých vysvětlivkách v latinsky psaných textech, svědectvích u soudu, rukopisu většiny textů Starého zákona, který je značně závislý na překladech českých. Dochovalo se množství soukromé korespondence z poč. 16. stol., polština však na tomto území dosud musela soutěžit s latinou. Běžné byly kalky z latiny, němčiny a češtiny. Následuje všeobecný rozvoj až do konce 18. stol. Za moderní polštinu je pokládán jazyk, který se vznikl ve druhé pol. 18. stol. Polština se vyučovala ve školách a vyvíjela se a období poroby, které následovalo po r. 1795, tento proces nezastavilo. (Území Polské republiky bylo rozděleno mezi Rusko, Prusko a Rakousko v r. 1772, mezi Rusko a Prusko v r. 1793 a znovu mezi první tři v r. 1795.) V 19. stol. pokusy o potlačení polštiny ze strany Ruska, Pruska a Rakouska.⁵ Polsko se v roce 1918 stává opět nezávislým státem, což umožní všeobecný rozvoj polštiny. Polština na rozdíl od češtiny zachovala spřežky „ch, cz, sz, rz, dz, dź, dż“ a také nosové samohlásky „ą , ę“ .

Polština se nebránila přejímání z jiných jazyků.

Z chronologického hlediska na polštinu měly největší vliv tyto jazyky:

- 1.) latina (9 stol.), němčina (8 stol.), čeština (7 stol.), ruština (6 stol.), francouzština (5 stol.);
- 2.) krátkodobě měla vliv maďarština, italština, turečtina a tatarština;
- 3.) v počátečním stádiu rozvoje polštiny jsou charakteristické vlivy českého jazyka;
- 4.) na zatím poslední fázi vývoje polštiny, jsou charakteristické vlivy ruštiny a angličtiny;
- 5.) když se podíváme na trvalé výpůjčky z cizích jazyků v polštině, tak relativně nejvíce jsou zastoupena slova z latiny, němčiny, francouzštiny, angličtiny a ruštiny.⁶

Český vliv trval až do 16. stol. Čeština přispěla i k fonetické podobě některých slov, která by se vyvíjela jinak, kdyby se prostě podřizovala pravidelným hláskovým změnám v polštině.

Angličtina začíná ovlivňovat polštinu od 19. stol. a v dnešní době je patrný její velmi silný vliv. Angličtina obohatila polštinu v oblasti mořeplavby, sportu a cestování. Nyní obohacuje polštinu termíny z vědy a technologií, politiky, obchodu, průmyslu, zábavy, počítačů a společenského života.⁷

⁵ GLANVILLE PRICE A KOLEKTIV, *Encyklopedie jazyků Evropy* s. 345-347

⁶ STANISŁAW SŁOŃSKI, *Historia języka polskiego w zarysie*, Warszawa 1953

⁷ GLANVILLE PRICE A KOLEKTIV, *Encyklopedie jazyků Evropy*, Praha 2002, s. 348-349

3. KLASIFIKACE VÝPŮJČEK

Je mnoho způsobů, jak cizí jazyky ovlivňují polštinu. K roztrídění jsem použil kritéria z publikace: *Nowy słownik poprawnej polszczyzny*, ANDRZEJ MARKOWSKI, Warszawa 1999, zároveň jsem použil teorii a některé příklady z této publikace.

V tomto slovníku je teorie výpůjček velmi přehledně a srozumitelně vysvětlena, rovněž je tam mnoho příkladů. Na začátku si objasníme, co jsou výpůjčky.

Jsou to přejaté výrazy, obraty, odvozeniny, flektivní formy, syntaktické konstrukce a frazeologická spojení, která jsou v daném jazyce cizí. Všeobecně přijímaná klasifikace přejatých slov se opírá o tři kritéria.

Kritérium předmětu výpůjčky vyčleňuje čtyři typy výpůjček: vlastní, strukturální, sémantické a umělé

Druhé je kritérium míry adaptace. Podle tohoto kritéria můžeme vyčlenit: citáty (vsuvky), částečně adaptované výpůjčky a úplné výpůjčky.

Třetí je kritérium původu. V souladu s tímto kritériem můžeme v současné polštině vyčlenit několik skupin výrazů pojmenovaných podle jazyka původu.

Jsou to anglicizmy, bělorutenizmy, bohemizmy, galicizmy, germanizmy, hungarizmy, latinizmy, italianizmy, rusizmy, turcizmy, ukrajinizmy.⁸

⁸ *Nowy słownik poprawnej polszczyzny*, Andrzej Markowski, Warszawa 1999, s. 1773-1775

3.1 VÝPŮJČKY V POLSKÉM JAZYCE

V polské části slovníku z oblasti stavebního průmyslu jsem na základě kritéria původu vyčlenil tyto skupiny výpůjček.

1. anglicizmy – linoleum, rekuperator, skansen, tunel (4x)
2. bohemizmy – wykusz (1x)
3. galicizmy – attyka, дренаž, fasada, fresk, garaž, instalator, inženier, keson, lukarna, magazyn, mansarda, parapet, parkiet, parter, rafineria, rekuperacja, suterena, stiuk, szambo, sztukateria, sztukator, (21x)
4. germanizmy – azbest, belka, blacha, browar, dekarz, eternit, fliza, framuga, futryna, gips, gzyms, huta, kielnia, kit, krużganek, majster, mur, projekt, projektant, raszpla, rura, rynna, strych, szlauch, szpachla, tynk, (26x)
5. italizmy – altana, granit, kampanila, katakumby, pion, sgraffito, (6x)
6. latinizmy – cmentarz, fabryka, filar, fundament, kolumbarium, kondygnacja, krematorium, marmur, paternoster, (9x)
7. rusizmy – dacza, jurta, keramzyt, ziemianka (4x)

Dále se v mém slovníku prokázaly výpůjčky z finštiny (sauna), nizozemštiny (strop), řečtiny (stadion, biblioteka) a španělštiny (silos). (5x)

Objevila se i slova, u kterých nelze jasně prokázat, který z jazyků byl výchozí.

beton – angličtina, francouzština

cement – němčina, angličtina

architekt – němčina, latina

architektura – němčina, latina

autostrada – francouzština, italština (5x)

Celkový počet výpůjček v polské části slovníku stavebního průmyslu je 81 slov.

Pro přehlednost, zde uvedu v tabulce výpůjčky také abecedně seřazené.

altana	granit	pion
architekt	gzyms	projekt
architektura	huta	projektant
attyka	instalator	rafineria
autostrada	inżynier	raszpla
azbest	jurta	rekuperacja
belka	kampanila	rekuperator
beton	katakumby	rura
biblioteka	keramzyt	rynna
blacha	keson	sauna
browa	kielnia	sgraffito
cement	kit	silos
cmentarz	kolumbarium	skansen
dacza	kondygnacja	stadion
dekarz	krematorium	strop
drenaż	krużganek	strych
eternit	linoleum	stuik
fabryka	lukarna	suterena
fasada	magazyn	szambo
filar	majster	szlauch
fliza	mansarda	szpachla
framuga	marmur	sztukateria
fresk	mur	sztukator
fundament	parapet	tune
futryna	parkiet	tynk
garaż	parter	wykusz
gips	paternoster	ziemianka

3.2 VÝPŮJČKY V ČESKÉM JAZYCE

V české části slovníku jsem na základě kritéria původu vyčlenil tyto skupiny výpůjček.

1. anglicizmy – buldozer, tunel (2x)
2. galicizmy – beton, drenáž, freska, garáž, instalatér, inženýr, keson, kolonáda, mansarda, parapet, parkety, rafinerie, suterén, interiér (14x)
3. germanizmy – architekt, plech, klempíř, cihla, hřbitov, žula, roura, římsa, huť, vikýř, malíř, rašple, hoblík, žumpa, špachtle, kára, omítka, arkýř (18x)
4. italizmy – altán, fasáda, nika, kampanila, katakomby, sgrafito, štuk, štukatér, malta (9x)
5. latinizmy – cement, eternit, pilíř, radiátor, kolumbárium, krematorium, linoleum, mistr, mramor, páternoster, prefabrikát, projekt, projektant, rekuperace, rekuperátor, (15x)
6. rusizmy – zemljanka 1x

Dále se v mém slovníku prokázaly výpůjčky z finštiny (sauna), nizozemštiny (bagr), řečtiny (atika, azbest, keramzit, stadion, polystyrén,), turečtiny (jurta), španělštiny (silo) a vlastní jméno ze švédštiny (skansen) (10x)

Objevila se i slova, u kterých nelze jasně prokázat, který z jazyků byl výchozí.

architektura – řečtina, latina

radon – řečtina, latina (2x)

Celkový počet výpůjček v polské části slovníku stavebního průmyslu je 71 slov.

Pro přehlednost zde uvedu v tabulce výpůjčky také abecedně seřazené.

altán	kára	projektant
architekt	katakomy	radiátor
architektura	keramzit	radon
arkýř	keson	rafinerie
atika	klempíř	rašple
azbest	kolonáda	rekuperace
bagr	kolumbárium	rekuperátor
beton	krematorium	roura
buldozer	linoleum,	římsa
cement	malíř	sauna
cihla	malta	sgrafíto
drenáž	mansarda	silo
eternit	mistr	skansen
fasáda	mramor	stadion
freska	nika	suterén
garáž	omítka	špachtle
hoblík	parapet	štuk
hřbitov	parkety	štukatér
huť	páternoster	tunel
instalatér	pilíř	vikýř
interiér	plech	zemljanka
inženýr	polystyrén	žula
jurta	prefabrikát	žumpa
kampanila	projekt	

3.3 SHRNU TÍ VÝPŮJČEK

Jak už jsem uvedl výše, polština se nebránila výpůjčkám z cizích jazyků jako čeština. Podle E. Lotka je charakteristickým znakem češtiny tvoření nových pojmenování především odvozováním z domácích základů. Naproti tomu polština měla a má i dnes schopnost přejímat hotová pojmenování z jiných jazyků.⁹

Proto mě po důkladné analýze slovníku trochu překvapil jeho výsledek.

Polština má 40,5% slov, tj. 81, vypůjčeno z cizích jazyků. Odvozených slov z domácího jazyka je 59,5%, tj. 119.

Čeština má 35,5% slov, tj. 71, vypůjčeno z cizích jazyků. Odvozených slov z domácího jazyka je 64,5%, tj. 129.

Výpočet polských výpůjček jsem provedl prostřednictvím vzorce $(100 \times 81) / 200 = 40,5\%$ a analogicky v češtině.

Z výše uvedeného můžeme usuzovat, že poměr výpůjček by měl být v polštině výrazně vyšší. Rozdíl 5% oproti češtině považuji za příliš malý. Musím ovšem uvést, že analýza excerpovaného materiálu nemusí být zcela relevantní. Důvodem je, že vyvozovat závěry z analýzy 200 výrazů může být zavádějící. Výsledky této práce mohou posloužit jako základ k vypracování rozsáhlejší a relevantní analýzy nesmírně zajímavého tématu jako je stavební průmysl.

Závěrem k používání výpůjček chci říct, že by mělo být také omezeno z praktických důvodů – mnoho čtenářů a posluchačů není dostatečně připraveno přijímat texty, obsahující nepolskou a nečeskou terminologii. Používání cizojazyčných výrazů a obrátů pouze ze snobizmu, s cílem pochlubit se jejich znalostí je vždy nežádoucí. Nejsou žádné důvody pro to, aby byl nějaký cizí jazyk, dokonce i tak módní a v dnešní době populární angličtina, (zejména v americké variantě), považován za lepší, atraktivnější, obdivuhodnější a úctyhodnější než rodný jazyk.¹⁰

⁹ *Čeština a Polština v překladatelské a tlumočnické praxi*, Eduard Lotko, Ostrava 1986, s.75

¹⁰ *Nowy słownik poprawnej polszczyzny*, Andrzej Markowski, Warszawa 1999, s. 1775

4. INTERNACIONALIZMY

Markowski řadí internacionalizmy do jazykových výpůjček pod kritérium původu. Internacionalizmy neboli mezinárodní výrazy se nacházejí v mnoha jazycích a příliš se neliší formou a vyjadřují stejný obsah. Původně byly za internacionalizmy považovány pouze výrazy řecko – latinského původu, často uměle vytvořené v novověku. Dnes se tento názor udržuje pouze ve vztahu k obecné slovní zásobě - nespeciální. Ve vědecké a technické terminologii u knižní slovní zásoby. Do této skupiny zápůjček patří také výrazy s jinou etymologií (např. anglické), používané ve velmi podobné formě v několika jiných jazycích.¹¹ Já jsem vydělil internacionalizmy zvlášť, protože otázka používání internacionalizmů v současné slovní zásobě se jeví jako velmi zajímavá. Za internacionalizmus budu považovat slovo, které se vyskytne nejméně ve třech jazycích.

TABULKA KOMPARAČNÍ ANALÝZY POLSKÝCH INTERNACIONALIZMŮ.

polština	čeština	angličtina	němčina	francouzština	ruština
ANGLIČTINA					
linoleum	linoleum	linoleum	linoleum	linoléum	линолеум
rekuperator	rekuperátor	recuperator	rekuperator	récupérateur	рекуператор
skansen	skanzen	open-air museum	freilicht- museum	écomusée	музей- заповедник
tunel	tunel	tunnel	tunnel	tunnel	туннель
ČEŠTINA					
wykusz	arkýř	bay window	erker	encorbel- lement	эркер
FRANCOUZŠTINA					
attyka	atika	attic	attika	attique	аттик
drenáž	drenáž	drainage	dränage	drainage	дренаж
fasada	fasáda	facade	fassade	façade	фасад
fresk	freska	fresco	fresko	fresque	фреска
garaž	garáž	garage	garage	garage	гараж
instalator	instalatér	installer	installateur	plombier	установщик
inženier	inženýr	engineer	ingenieur	ingénieur	инженер
keson	keson	caisson	caisson	caisson	кессон
lukarna	vikýř	dormer	erker	lucarne	чердачное окно
magazyn	sklad	stock	depot	dépôt, entrepôt, magasin	склад
mansarda	mansard	garret	mansarde	mansarde	мансардное

¹¹ *Nowy słownik poprawnej polszczyzny*, Andrzej Markowski, Warszawa 1999, s. 1774

					помещение
parapet	parapet	window sill	fensterbank	parapet	парапет
parkiet	parkety	parquet	parketten	parquet	паркет
parter	poschodí	level	parkett	étage	этаж
			stockwerk		рафинадный
rafineria	rafinérie	refinery	raffinerie	raffinerie	завод
rekuperacja	rekuperace	recuperation	rekuperation	récupération	рекуперация
stuik	štuk	stucco	stuck	stuc	штукатурка
			kellergeschoss		
suterena	suterén	basement	souterrain	sous-sol	подвал
				fosse	
szambo	žumpa	cesspit	dunggrube	septique	выгреб
				fosse	
				d'aisances	
sztukateria	štukatérství	*	stuckatur	stucage,	штукатурное
				métier	дело
				de stucateur	
sztukator	štukatér	plaster	stuckateur	stucateur	штукатур
NĚMČINA					
azbest	azbest	asbestos	asbest	asbeste,	асбест
				amiante	
belka	překlad	lintel	balken	poutre	перемычка
blacha	plech	sheet metal	blech	tôle	лист
					пивоваренный
browa	pivovar	brewery	brauerei	brasserie	завод
					пивовар
dekarz	pokryvač	roofer	dachdecker	couvreur	кровельщик
eternit	eternit	eternit	eternit	fibrociment,	этернит
				ciment-	
				amiante	
fliza	dlaždice	tile	fliese	dalle	плитка
framuga	nika	alcove	niche	niche	ниша
		window			
futryna	zárubeň	frame	futter	chambranle	каробка
gips	sádra	gypsum	gips	gypse	гипс
gzymś	řimsa	moulding	gesims	corniche	карниз
			sims		
			hütte		
huta	huť	steel mill	hüttenwerk	usine de	рудоплави-
				métallurgie	льный
					завод
			kelle		
kielnia	zednic. lžíce	drowell	mauerkelle	truelle	ковш

kit	tmel	putty	kitt	mastic	замазка
kružganeč	pavlač	couyart balcony	laubengang	accourse	открытая галерея дома
majster	mistr	master	meister	maître	мастер
mur	zed'	wall	mauer, wand	mur	стена
projekt	projekt	project	projekt, plan	projet	проект
projektant	projektant	projector	projektant	projeteur, dessinateur	проектировщик
raszpla	rašple	rasp	raspel	râpe	рашпиль
rura	roure	pipe	rohr	tuyau	труба
rynna	okap	gutter	rinne, traufe	gouttière	свес
strych	půda	attic	dachraum dachboden	grenier	чердак
szlauch	hadice	hose	schlauch	tuyau	рукав
szpachla	špachtle	putty knife	spachtel	spatule	шпатель штукатурный намет
tynk	omítka	plaster	putz	Enduit	
ITALŠTINA					
altana	altán	gazebo	laube altan	tonnelle	беседка
granit	žula	granite	granit	granit	гранит
kampanila	kampanila	campanile	kampanile	campanile	*
katakumby	katakumby	catacombs	katakomben	catacombes	катакомбы
pion	olovnice	Plumb-bob	schnurlot	plombs de maçon	отвес
sgraffito	sgraffito	sgraffito	kratzputz sgraffito	sgraffito	сграффито
LATINA					
cmentarz	hřbitov	cemetary	friedhof	cimetièere	кладбище
fabryka	továrna	fabrique	fabrik	usine, fabrique	фабрика, завод
filar	pilíř	pillar	feste pfeiler	pilier	колонка
fundament	základ	foundation	fundament	base, fondement, základ stavby soubassement	фундамент
kolumbarim	kolumbárium	columbarium	kolumbarium	columbarium	колумбарий
krematorium	krematorium	crematorium	krematorium	crématoire	крематорий

kondygnacja	poschodí	floor	stock	étage	этаж
marmur	mramor	marble	marmor	marbre	мрамор
paternoster	páternoster	paternoster	paternoster	paternoster	paternoster
RUŠTINA					
dacza,	chata	cottage	hütte datsche	chalet	дача
jurta,	jurta	yurt	jurta	yourte	юрта
keramzyt,	keramzit	keramzite	keramsit blähton	leca	керамзит
ziemianka	zemljanka	ceramsite	erdhaus	cabane souterraine	землянка
ZBYTEK					
sauna	sauna	sauna	sauna	sauna	финская баня
strop	strop	ceiling	decke	plafond	перекрытие
stadion,	stadion	stadium	stadion	stade	стадион
biblioteka	knihovna	library	bibliothek	bibliothèque	библиотека
silos	silo	silo	silo	silo	силос, элеватор
beton	beton	concrete	beton	béton	бетон
cement	cement	cement	zement	ciment	цемент
architekt	architekt	architect	architekt	architecte	архитектор
architektura	architektura	architecture	architektur	architecture	архитектура
autostrada	dálnice	highway	autobahn	autoroute	автодорога автомагистраль автострада

4.1 SHRNU TÍ INTERNACIONALIZMŮ

Po provedení podrobné komparační analýzy polštiny proti češtině, angličtině, francouzštině, němčině a ruštině jsem zjistil, že polská část mého slovníku obsahuje 29,5% internacionalizmů, tj. 59 slov. Při porovnání toho, kolik z výpůjček bylo internacionalizmy, jsem došel k závěru, že je to 72,8%.

Výpočet polských internacionalizmů jsem provedl prostřednictvím vzorce $(100 \times 59) / 200 = 40,5\%$. Výpočet obsahu internacionalizmů ve výpůjčkách jsem provedl podle vzorce $(100 \times 59) / 81 = 72,8\%$

Jestliže je v mém slovníku 29,5% internacionalizmů, znamená to, že skoro každé třetí slovo je internacionalizmus. A toto číslo si myslím mohlo být ještě větší, protože komparační analýza nezahrnovala italštinu a španělštinu. Na základě výsledků analýzy se domnívám, že v oblasti stavebního průmyslu je velmi mnoho internacionalizmů. Domnívám se, že v této oblasti je používání internacionalizmů velmi prospěšné, protože může vést k rychlejší výměně informací ve stavebním průmyslu a mít pozitivní vliv na zaměstnanost.

Pro přehlednost zde uvedu v tabulce výpůjčky také abecedně seřazené.

altana	garaż	parkiet
architekt	gips	paternoster
architektura	granit	projekt
attyka	huta	projektant
azbest	instalator	rafineria
beton	inżynier	raszpla
biblioteka	jurta	rekuperacja
blacha	kampanila	rekuperator
browa	katakumby	rura
cement	keramzyt	sauna
cmentarz	keson	sgraffito
dacza	kolumbarium	silos
drenaż	krematorium	stadion
eternit	linoleum	stuik
fabryka	magazyn	szpachla
fasada	majster	sztukateria
filar	mansarda	sztukator
framuga	marmur	tunel
fresk	mur	ziemianka
fundament	parapet	

5. ANALITIZMY A SYNTETIZMY

Při sběru materiálů a podkladů k tématu stavebního průmyslu jsem se setkal s určitými jazykovými jevy, kterými se už zabýval ve svých monografiích prof. Lotko. Konkrétně se jedná o analytizmy a syntetizmy a s tím spojené tvoření nových slov. Výrazným znakem polštiny je tendence k morfologicko-syntaktickému tvoření slov. Tato tendence zvláště vyniká při konfrontaci s češtinou, v ní daleko více převládá syntetický, tj. morfologicko-sufixální způsob tvoření pojmenování.¹² V této části bych rád poukázal na zjištěná paralelní pojmenování v polštině a češtině.

automobilka	fabrika samochodów
brusidlo	narzędzie ściernie
drátovna	fabryka drutu
lanovka	kolej linowa
panelárna	fabrika domów
papírna	fabrika papieru
pracoviště	miejsce pracy
rozděč	tablica rozdzielcza
schodiště	klatka schodowa
sirkárna	fabrika zapalek
sklárna	huta szkła
sodovkárna	wytwórnia wody sodowej
stavbyvedoucí	kierownik budowy
stavivo	materiał budowlany
šroubárna	wytwórnia śrób
tělocvična	sala gimnastyczna
zotavovna	dom wypoczynkowy
železárna	huta żelaza
železnice	kolej żelazna

¹² LOTKO E., *Polština a čeština z hlediska typologického*, Olomouc 1981.

6. PRACOVNÍ LISTY

SLOVNÍ ZÁSoba – STAVEBNÍ PRŮMYSL

arkýř	wykusz
bednění	deskowanie
beton	beton
betonárka	betonarnia
betonovat	betonować
bruska	szlifierka
břidlice	łupek
cement	cement
cihla	cegła
cihelna	cegielnia
dlaždice, obkládačky	flizy
elektrikář	elektryk
elektroinstalace	elektroinstalacja
fasáda	fasada
instalatér	hydraulik
inženýr	inżynier
kára - kolečko	taczka
kameník	kamieniarz
kladivo	młot
klenba	sklepienie
klempíř	blacharz
kleště	szcypce, kleszcze
komín	komin

kominík	kominiarz
kompresor	sprężarka
kotel	kocioł
krov	wieżba
lešení	rusztowanie
lopata	łopata
malta	zaprawa mularska
malíř	malarz
míchačka	betoniarka
našroubovat	naśrubować
odšroubovat	odkręcić, odśrubować
okap	rynna
olovnice	pion
omítka	tynk
pila	piła
pilíř	filar
písek	piasek
plech	blacha
plovoucí podlaha	podłoga pływająca
podlaha	podłoga
podlahové topení	ogrzewanie podłogowe
podkroví	poddasze
pokrývač	dekarz
pozemek	działka
přišroubovat	dokręcić, przyśrubować
přízemí	parter

půda	strych
radiátor	grzejnik, kaloryfer
rekonstrukce	przebudowa, rekonstrukcja
rozpočet	kosztorys, budżet
rozšroubovat	rozkręcić
rýč	szpadel
sešroubovat	skręcić
schodiště	klatka schodowa
sklo	szkło
sloup	kolumna/ słup
stavební práce	roboty budowlane
stavební průmysl	przemysł budowniczy
stavební materiály	materiały budowlane
stěna	ściana, mur
strop	sufit
střecha	dach
střešní okno	okno połaciowe
střešní taška	dachówka
střešní plášť	połacie dachu
šroubek	śrubka
šroubovák	śrubokręt
šroubovat	śrubować
štěrk	żwir
štukatér	sztukator
solární panely	panele słoneczne
suterén	suterena

tepelná izolace	izolacja cieplna
tesař	cieśla
tunel	tunel
vikýř	lukarna
vápno	wapno
vodováha	poziomnica
vodovod	wodociąg
vrtačka	wiertarka
vrták	wiertło
základy	fundament
zašroubovat	zakręcić
zdít	murować
zednická lžice	kielnia
zedník	murarz
žula	granit

BUDOWNICTWO ARCHITEKTURA

ADAPTACJA PODDASZA

Joanna Dąbrowska

Więcej miejsca do mieszkania.

Adaptacja poddasza na mieszkanie wymaga przeprowadzenia niezbędnych zmian.

Ich zakres i koszty zależą od m. in. od nośności stropu poddasza, a także stanu technicznego więźby i innych elementów dachu. Choć zadanie może okazać się niełatwe, warto rozważyć zainwestowanie od kilkudziesięciu do stu tysięcy złotych w powiększenie domu o ok. 50% lub wygospodarowanie niezależnego mieszkania.

Na pewno to będzie tańsza inwestycja, niż zakup mieszkania o podobnym metrażu czy budowa nowego domu, do kosztów którego trzeba doliczyć jeszcze koszty zakupu działki i doprowadzania mediów.

Nie bez znaczenia jest również lokalizacja i np. bliskość do szkoły czy miejsca pracy.

Obecnie najczęściej buduje się domy na peryferiach miast a poranne korki wydłużają dojazd w nieskończoność.

Za adaptację poddasza w istniejącym już domu zapłacimy sporo, ale zyskamy na zwykle dużo lepszej lokalizacji i bliskiej infrastrukturze.

Konieczne zmiany

Jeszcze niedawno domy jednorodzinne budowano w większości z poddaszami nieużytkowymi – nie planując, że w przyszłości ktoś na nich zamieszka.

Strych służył jako miejsce do przechowywania rzadko używanych ubrań, sezonowego sprzętu sportowego i wszystkiego, co na pewno się jeszcze kiedyś przyda.

Stropy takich poddaszy projektowano na obciążenia wynoszące 50kg/m² a nie 150 kg/m² jak w pomieszczeniach mieszkalnych.

Dach

Więźby dachowe kształtowano tak, jak tego wymagała nośność konstrukcji, nie zważając na to, czy pod nią będzie wygodnie chodzić.

Jętki i kleszcze na wysokości 170 cm nad podłogą na strychu były standardem, ale w pomieszkaniach mieszkalnych umieszczone na takiej wysokości są zdecydowanie za nisko.

Szczególnie że wysokość ta jeszcze się zmniejszy o 7–12 cm gdy na stropie poddasza zostanie ułożona izolacja akustyczna, na podłodze warstwy posadzki, a połącze dachu zostaną ocieplone i wykończone podsufitką.

Tymczasem przynajmniej w ciągach komunikacyjnych trzeba na poddaszu zapewnić wysokość nie mniejszą niż 2,2–2,4 m.

Czasem adaptacja poddasza wymaga podwyższenia ścianek kolankowych lub podniesienia dachu.¹³

Ćwiczenie 1 Proszę odpowiedzieć na pytania.

1.1 Do czego służył strych jeszcze parę lat temu?

1.2 Z jakiego powodu adaptować poddasze?

1.3 Ile może kosztować zaadaptowanie poddasza na niezależne mieszkanie?

1.4 Z jakiego powodu stropy starych poddaszy były projektowane na obciążenia około 50kg/m?

1.5 Co zrobić, jeżeli wysokość poddasza jest zbyt mała?

1.6 Jak nazwać konstrukcję, która przenosi obciążenia z dachu (połaci dachu)?

1.7 Z czego możemy korzystać jeżeli adaptujemy poddasze w już istniejącym domu?

Ćwiczenie 2 Proszę uzupełnić brakujące wyrazy.

modernizacja, dodatkową, mieszkalne, kolankowych, wnikliwą, wysokość, wbrew, schody, instalacyjnymi

¹³ JAGODZIŃSKI, E., *Budujemy Dom*, listopad/grudzień (2010) s. 39-39

ZDANIEM EKSPERTA

O czym warto wiedzieć planując adaptację poddasza?

Adaptacja poddasza na cele użytkowe nie jest pozorom sprawą banalną ani łatwą. Każdy etap od założeń projektowych po ostatnie wykańczanie musi być poprzedzony analizą, żeby nie okazało się, że na etapie urządzania o czymś zapomnieliśmy.

Wysokość ścianek- to od nich zależy ile powierzchni poddasza będziemy mogli zagospodarować. Przyjmuje się, że od wysokości 1m możemy w pełni użytkować przestrzeń.

Kolejną ważną sprawą jest rodzaj użytkowania, zazwyczaj poddasze nie ma podciągniętej instalacji wodo-kanalizacyjnej, gazowej i elektrycznej. Jeżeli użytkujemy je tylko na sypialnie to podciągamy tylko tę ostatnią, jeśli natomiast zakładamy tam kuchnię i łazienkę musimy się liczyć z dodatkowymi kosztami związanymi z projektami.....

Na tym etapie też pojawiają się nam możliwości funkcjonalne dodatkowej powierzchni.¹⁴

Zgodnie z wymogami

W zależności od przeznaczenia adaptowanego strychu - ?czy będą to dodatkowe sypialnie, łazienka czy niezależne mieszkanie, wykańcza się go w inny sposób, ale musi być zawsze zgodna z obowiązującymi przepisami:

- pomieszczeń mieszkalnych nie może być mniejsza niż 2,5 m (nie dotyczy to tylko części pod skosami),

- wszystkie pomieszczenia muszą być ocieplone, wentylowane i ogrzewane,

- każde pomieszczenie musi mieć okno, przez które będzie wpadać światło dzienne,

- na piętro muszą prowadzić wygodne¹⁵

Ćwiczenie 3 Proszę podkreślić wyraz niepasujący do pozostałych.

¹⁴ JAGODZIŃSKI, E., *Budujemy Dom*, listopad/grudzień (2010) s. 39

¹⁵ JAGODZIŃSKI, E., *Budujemy Dom*, listopad/grudzień (2010) s. 39

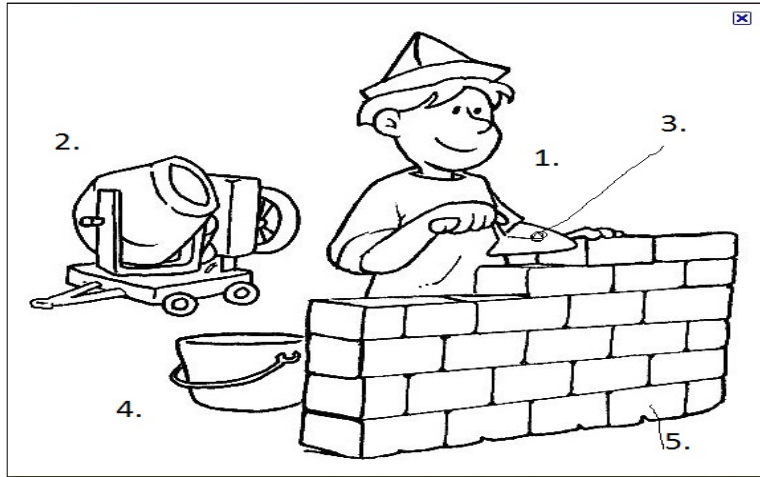
1. _____

2. _____

3. _____

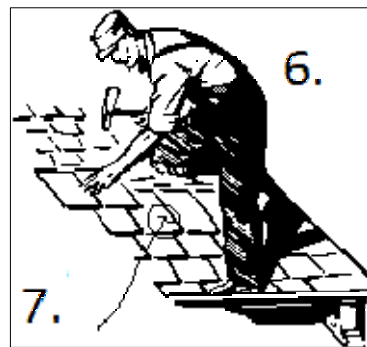
4. _____

5. _____

6. _____

7. _____

8. _____

9. _____

10. _____

11. _____

12. _____

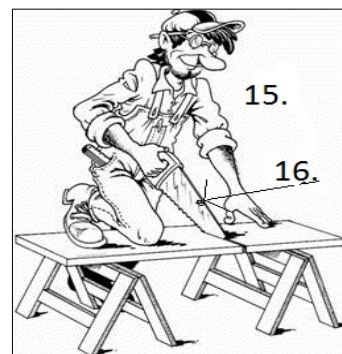
13. _____

14. _____

15. _____

16. _____

Ćwiczenie 6 Proszę ostrożnie przeczytać i następnie podzielić wszystkie słowa ze słownika

należącego do ćwiczeń.

6.1 profesje ve stavebnictví – zawody budowlane

6.2 nástroje - narzędzia

6.3 materiály - materiały

6.4 stavební díly – elementy budowlane

6.5 výsledky stavební činnosti – wyniki działalności budowlanej

6.6 technické vybavení budov – instalacje i sieci sanitarne

6.7 ostatní – pozostałe

Ćwiczenie 7 Proszę przeczytać i wypełnić odpowiednią formę czasownika.

Czasowniki

budować – stavět

1. buduję	1. budujemy	1. budowałem/am	1. budowaliśmy/łyśmy
2. budujesz	2. budujecie	2. budowałeś/aś	2. budowaliście/łyście
3. buduję	3. budują	3. budował/a/o	3. budowali/ły

betonować – betonovat

1. betonuję	1. betonujemy	1. betonowałem/łam	1. betonowaliśmy/łyśmy
2. betonujesz	2. betonujecie	2. betonowałeś/łaś	2. betonowaliście/łyście
3. betonuje	3. betonują	3. betonował/a/o	3. betonowali/ły

mierzyć – měřit

1. mierzę	1. mierzymy	1. mierzyłem/łam	1. mierzyliśmy/łyśmy
2. mierzysz	2. mierzcie	2. mierzyleś/łaś	2. mierzyliście/łyście
3. mierze	3. mierzą	3. mierzył/a/o	3. mierzyli/ły

murować – zdít

1. muruję	1. murujemy	1. murowałem/łam	1. murowaliśmy/łyśmy
2. murujesz	2. murujecie	2. murowałeś/łaś	2. murowaliście/łyście
3. muruje	3. murują	3. murowałem	3. murowali/ły

tynkować – omítat

1. tynkuję	1. tynkujemy	1. tynkowałem/łam	1. tynkowaliśmy/łyśmy
2. tynkujesz	2. tynkujecie	2. tynkowałeś/łaś	2. tynkowaliście/łyście
3. tynkuje	3. tynkują	3. tynkował/a/o	3. tynkowali/ły

planować – plánovat

1. planuję	1. planujemy	1. planowałem/łam	1. planowaliśmy/łyśmy
2. planujesz	2. planujecie	2. planowałeś/łaś	2. planowaliście/łyście
3. planuje	3. planują	3. planował/a/o	3. planowali/ły

projektować – projektovat

1. projektuję	1. projektujemy	1. projektowałem/łam	1. projektowaliśmy/łyśmy
2. projektujesz	2. projektujecie	2. projektowałeś/łaś	2. projektowaliście/łyście
3. projektuje	3. projektują	3. projektował/a/o	3. projektowali/ły

7.1 Ewa i Janek (budować) _____ dom niskoenergetyczny.

7.2 Murarz (betonować) _____ fundamenty.

7.3 (Mierzyć) _____ otwór okna ?

7.4 Majster (murować) _____ mur i uczniowie patrzyli na niego.

7.5 Kiedy (tynkować) _____ myślę tylko o tynku.

7.6 Andrzej (planować) _____ remont mieszkania.

7.7 Małgorzata (projektować) _____ suterенę, reszta zajmie się planem robot budowlanych.

7.8 Jerzy (pracować) _____ już pięć lat po DCHT i (projektować) _____ te najtrudniejsze projekty.

Ćwiczenie 8 Proszę przetłumaczyć na język czeski zdania z ćwiczenia 7.

8.1

8.2

8.3

8.4

8.5

8.6

8.7

8.8

Ćwiczenie 9 Proszę przeczytać i przetłumaczyć na język czeski.

Okna

Do oświetlenia poddasza można wybrać jedno z czterech typowych rozwiązań lub ich kombinację:

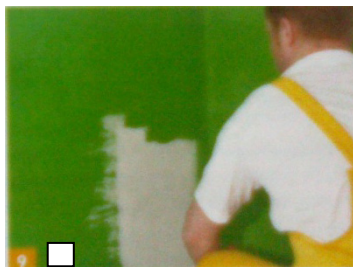
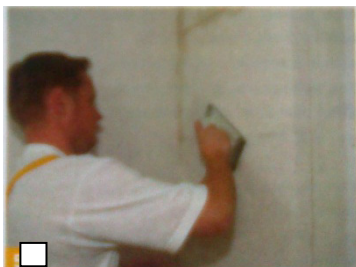
- fasadowe okna zamontowane w szczytowych ścianach budynku lub w ścianie kolankowej,
- okna połaciowe,
- lukarny,
- świetliki dachowe (np. wysoko pod skosami, na klatce schodowej czy łazience).

Najskuteczniej oświetla się poddasza oknami połaciowymi, umieszczonymi w różnych miejscach i na różnej wysokości – tak, by umożliwić także wietrzenie i kontakt wzrokowy z otoczeniem. Dostęp do okien powinien być łatwy, a otwarte nie mogą utrudniać poruszania się po pomieszczeniu.

Najlepiej jeśli okno połaciowe znajduje się na tej samej wysokości co okno tradycyjne, czyli 1-1,2m od podłogi: zapewnia to dobre doświetlenie i umożliwia zamontowanie pod oknem standardowego grzejnika. Oczywiście, jeśli nie uda się spełnić tego warunku, okna można zamontować wyżej, choć wtedy trzeba je będzie otwierać i zamykać specjalnymi drążkami sterowanymi ręcznie lub elektrycznie.

Ćwiczenie 10 Proszę przeczytać i poprawnie dopasować obrazki do tekstu.

YTONG MULTIPOR – docieplenie ścian od wewnątrz krok po kroku

1. Przed przystąpieniem do pracy należy dokładnie oczyścić powierzchnię ściany od starej farby i kurzu.

Podłogę przy ścianie należy zabezpieczyć taśmą izolacyjną.

2. Przygotowaną zaprawę наносimy na całą powierzchnię bloczka przy pomocy pacy zębatej o uzębieniu 10x10 mm.

Prawidłowo naniesiona zaprawa powinna mieć grubość ok. 8-10 mm na całej powierzchni bloczka.

3. Przygotowaną zaprawę przykładamy w odległości ok. 2 cm od miejsca docelowego montażu.

4. Delikatnie dociskamy bloczek do ściany, jednocześnie przesuwając go na docelowe miejsce montażu. Montaż bloczków YTONG MULTIPOR od wewnątrz nie wymaga kołkowania.

5. Pacą do szlifowania szybko wyrównujemy ewentualne nierówności na powierzchni ściany.

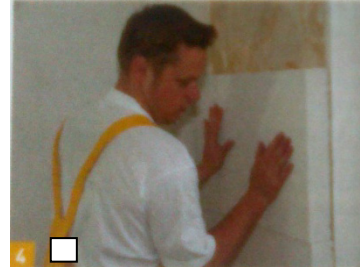
6. Powierzchnię ściany należy wykończyć systemową zaprawą. Nanosi się ją pacą zębatą na całej powierzchni ściany.

7. W warstwę zaprawy wtapiamy siatkę z tworzywa sztucznego zabezpieczającą przed spękaniem.

8. Po zatopieniu siatki w zaprawie zacieramy powierzchnię całej ściany, a następnie ostatecznie wyrównujemy jej powierzchnię.

9. Teraz pozostaje nam pomalować gotową ścianę na ulubiony kolor.

Ćwiczenie 11 Proszę uzupełnić zawody budowlane.

11.1 cegła, zaprawa, kielnia →

11.2 drewno, dłuto, raszpla, piła →

11.3 czarny, komin, dach →

11.4 młot, dach, blacha →

11.5 betoniarka, beton, fundamenty →

11.6 rura, woda, wodociąg →

11.7 plan, budynek, miasto →

Ćwiczenie 12 Proszę napisać krótki tekst (7 zdań) na temat budownictwa.

Ćwiczenie 12 Przygotuj krótki dialog z kolegą.

Naprzykład 1. Sąsiad chce budować mieszkanie na poddaszu.

2. Jakie są zalety lub wady takiego rodzaju mieszkania?

Klucz do ćwiczeń.

Ćwiczenie 1, 1.1 Strych służył jako miejsce do przechowywania rzadko używanych ubrań, sezonowego sprzętu sportowego i wszystkiego, co na pewno się jeszcze kiedyś przyda. **1.2** Powiększenie domu o ok. 50% lub wygospodarowanie niezależnego mieszkania. **1.3** Od kilkudziesięciu do stu tysięcy złotych. **1.4** Strych służył jako miejsce do przechowywania rzadko używanych ubrań, sezonowego sprzętu sportowego i wszystkiego, co na pewno się jeszcze kiedyś przyda. **1.5** Czasem adaptacja poddasza wymaga podwyższenia ścianek kolankowych lub podniesienia dachu. **1.6** Więźba
1.7 Za adaptację poddasza w istniejącym już domu zapłacimy sporo , ale zyskamy na zwykle dużo lepszej lokalizacji i bliskiej infrastrukturze.

Ćwiczenie 2, wbrew, wnikliwą, kolankowych, dodatkową, instalacyjnymi, modernizacja, wysokość, mieszkalne, schody

Ćwiczenie 3, 3.1 architekt, **3.2** piasek, **3.3** szpadel, **3.4** rurownia, **3.5** izolacja cieplna, **3.6** narciarka

Ćwiczenie 4, 4.1 tynk-ściana, **4.2** kocioł-grzejnik, **4.3** rzeźba-pałac, **4.4** taczka-szpadel, **4.5** elektryk-tablica rozdzielcza, **4.6** fundament-beton, **4.7** kominiarz-szczęście

Ćwiczenie 5, 5.1 murarz, **5.2** betoniarka, **5.3** kielnia, **5.4** wiadro, kubeł, **5.5** cegła, **5.6** pokrywacz dachów, **5.7** dachówka, **5.8** kominiarz, **5.9** komin, **5.10** elektryk, **5.11** szczypce, kleszcze, **5.12** drut, **5.13** kamieniarz, **5.14** młot, **5.15** cieśla
5.16 piła

Ćwiczenie 6,

6.1 profese ve stavebnictví – zawód w budownictwie

elektrikář	elektryk
instalatér	instalator
inženýr	inżynier
kameník	kamieniarz
klempíř	blacharz
kominík	kominiarz
malíř	malarz
pokryvač	dekarz
štukatér	sztukator
tesař	cieśla
zedník	murarz

6.2 nástroje - narzędzie

bruska	szlifierka
kára, kolečko	taczka
kladivo	młot
kleště	szczypce, kleszcze
kompresor	sprężarka
lopata	łopata
míchačka	betoniarka
olovnice	pion
pila	piła
rýč	szpadel
vodováha	poziomnica
vrtačka	wiertarka
zednická lžíce	kielnia

6.3 materiály - materiały

beton	beton
břidlice	łupek
cement	cement
cihla	cegła
malta	zaprawa
písek	piasek
plech	blacha
štěrk	żwir
vápno	wapno
žula	granit

6.4 stavební díly – elementy budowlane

bednění	deskowanie
dlaždice, obkládačka	fliza
klenba	sklepienie
krov	wieżba
lešení	rusztowanie
okap	rynna

pilíř	filar
podlaha	podłoga
plovoucí podlaha	podłoga pływająca
schodiště	klatka schodowa
sloup	kolumna
stěna	mur, ściana
strop	sufit, strop
střešní okno	okno połaciowe
střešní taška	dachówka
střešní plášť	połacie dachu
střecha	dach
tepelná izolace	izolacja cieplna
základy	fundamenty

6.5 výsledky stavební činnosti – wyniki działalności budowlanej

arkýř	wykusz
betonárka	betoniarnia
cihelna	cegielnia
fasáda	fasada
komín	komin
přízemí	parter
podkroví	poddasze
půda	strych
suterén	suterena
tunel	tunel
vikýř	lukarna

6.6 technické vybavení budov – instalacje i sieci sanitarne

elektroinstalace	instalacja elektryczna
kotel	kocioł
podlahové topení	ogrzewanie podłogowe
radiátor	grzejnik
solární panely	panele solarne
vodovod	wodociąg

6.7 ostatní – pozostale

betonovat	betonować
hřebík	gwóźdź
našroubovat	odkręcić
odšroubovat	odśrubować, odkręcić
omítka	tynk
omítat	tynkować
pozemek	działka
přišroubovat	dokręcić
rekonstrukce	rekonstrukcja, remont
rozpočet	kosztorys, budżet
rozšroubovat	rozśrubować rozkręcić
sešroubovat	ześrubować
skoba	klamra
stavební práce	roboty budowlane
stavební průmysl	przemysł budowniczy
stavební materiály	materiały budowlane
šroubek	śrubka
šroubovák	śrubokręt
šroubovat	śrubować
vrták	wiertło
zašroubovat	zakręcić
zdít	murować

Ćwiczenie 7, 7.1 budują 7.2 betonují 7.3 Pomierzyłaś 7.4 murował 7.5 tynkuję 7.6 planuje 7.7 projektowała 7.8 pracuje, projektuje

Ćwiczenie 8, 8.1 Eva a Honza stavějí nízkoenergetický dům. 8.2 Zedník betonuje základy. 8.3 Změřila jsi otvor okna ? 8.4 Mistr zdil stěnu a žáci se dívali. 8.5 Když omítám myslím jen na omítku. 8.6 Ondřej plánuje opravit byt. 8.7 Markéta projektovala suterén, ostatni naplánuji organizaci stavebních prací. 8.8 Jiří pracuje už pět let pro DCHT a projektuje nejobtížnější projekty.

Ćwiczenie 9

Okna

K osvětlení podkroví je možné vybrat ze čtyř typických řešení nebo jejich kombinaci:

- fasádní okna ve štítových stěnách nebo v půdní nadezdívce
- střešní okna
- vikýře
- světlovody (například vysoko pod zalomenými plochami na schodišti nebo v koupelně)

Nejlépe podkroví osvětlíme střešními okny umístěnými v různých místech a různé výšce. Měly by také umožňovat větrání a oční kontakt s okolím. Přístup k oknům má být snadný a při otevření nemají překážet pohybu v pokoji.

Nejlepší umístění střešního okna je ve stejné výšce jako tradiční okno, to je 1-1,2m nad podlahou. To zaručí dostatečné dosvětlení a umožní montáž standartního radiátoru pod okno. Samozřejmě, když to nelze splnit, můžeme okna instalovat výše, ale v tomto případě musíme zajistit otvírání a zavírání speciálními pákami. Ovládání může být elektrické nebo ruční.

Ćwiczenie 10

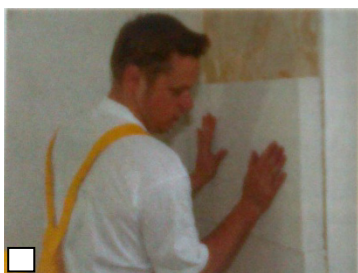
1. Przed przystąpieniem do pracy należy dokładnie oczyścić powierzchnię ściany od starej farby i drobin kurzu.

Podłogę przy ścianie należy zabezpieczyć taśmą izolacyjną.

2. Przygotowaną zaprawę наносимы на całą powierzchnię bloczka przy pomocy пачы зębатеј о узębieniu 10x10 mm.

Prawidłowo naniesiona zaprawa powinna mieć grubość ok. 8-10 mm na całej powierzchni bloczka.

3. Przygotowaną zaprawę przykładamy w odległości ok. 2 cm od miejsca docelowego montażu.

4. Delikatnie dociskamy bloczek do ściany, jednocześnie przesuwając go na docelowe miejsce montażu. Montaż bloczków YTONG MULTIPOR od wewnątrz nie wymaga kołkowania.

5. Pacą do szlifowania szybko wyrównujemy ewentualne nierówności na powierzchni ściany.

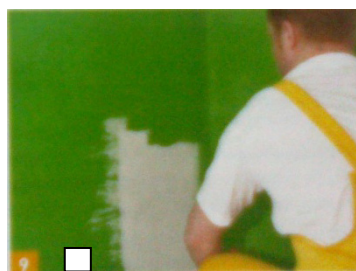
6. Powierzchnię ściany należy wykończyć systemową zaprawą. Nanosi się ją pacą zębatą na całej powierzchni ściany.

7. W warstwę zaprawy wtapiamy siatkę z tworzywa sztucznego zabezpieczającą przed spękaniami.

8. Po zatopieniu siatki w zaprawie zacieramy powierzchnię całej ściany, a następnie ostatecznie wyrównujemy jej powierzchnię.

9. Teraz pozostaje nam pomalować gotową ścianę na ulubiony kolor.

7. ZÁVĚR

Cílem mé práce bylo vypracovat terminologickou bázi a tématické pracovní listy pro inovaci výuky překladu a tlumočení v oblasti stavebního průmyslu. Shromáždil jsem dostupné materiály a zdroje. Tato práce se skládá ze tří částí.

V první části jsem se zabýval původem polštiny a češtiny. Provedl jsem také analýzu vybrané slovní zásoby ze stavebního průmyslu a hledal jsem jazykové výpůjčky. Metodou komparativní analýzy polštiny proti češtině, angličtině, francouzštině, němčině a ruštině jsem určil internacionalizmy v mém slovníku. Okrajově jsem se zabýval analytismy a syntetismy ve stavebního průmyslu.

V druhé části jsem se zabýval představením stavebního průmyslu studentům, prostřednictvím pracovních listů. Při tvorbě těchto listů jsem se setkal s určitými problémy z hlediska pedagogiky a snažil se najít vhodné řešení a formu, jak ze strany studenta tak i pedagoga, aby splňovaly podmínky moderní a zábavné pomůcky při studiu polského jazyka.

Poslední část mé práce spočívala ve vypracování slovní zásoby na téma stavebního průmyslu. Tato část je uložena v elektronické formě na CD, které je částí přílohy. Je zde zpracováno 200 hesel v programu Microsoft Excel. K vypracování slovníku byly užity české a polské výkladové slovníky, české a polské korpusy a internet.

8. PŘÍLOHA - STRUČNÝ SLOVNÍK

altana	altán
architekt	architekt
architektura	architektura
autostrada	dálnice
attyka	atika
azbest	azbest
belka	překlad
beton	beton
betoniarka	míchačka
betoniarnia	betonárna, betonárka
betoniarz	betonář
betonować	betonovat
biblioteka	knihovna
blacha	plech
blacharstwo	klempířství
blacharz	klempíř
browar	pivovar
cegielnia	cihelna
cegielnik	cihlář
cegła	cihla
cement	cement
cementownia	cementárna
cieśla	tesař
cmentarz	hřbitov
dacza	chata
dach	střecha
dachówka	střešní taška
dekarz	pokrývač
deskowanie	bednění
dłuto	dláto
drabina	žebřík

drenaż

drenáž

dziennik budowy	stavební deník
elektromonter, elektryk	elektromontér, elektrikář
elektrownia	elektrárna
eternit	eternit
fabryka	továrna
fasada	fasáda
filar	pilíř
fliza	dlaždice, dlaždička
framuga	nika
fresk	freska
fundament	základ
futryna	zárubeň
garaż	garáž
gazociąg	plynovod
gips	sádra
granit	žula
grzejnik, kaloryfer	radiátor
gzyms	římsa
huta	huť
hydraulik	topenář
inspektor nadzoru inwestorskiego	stavební dozor
instalator	instalatér
inżynier	inženýr
izolacja	izolace
jadalnia	jídelna
jurta	jurta
kamień	kámen
kamieniarstwo	kamenictví
kamieniarz	kameník
kampanila	kampanila
katakumby	katakomy
keramzyt	keramzit

keson	keson
kielnia	zednická lžice
kierownik budowy	stavbyvedoucí
kit	tmel
klatka schodowa	schodiště
kobyłka	koza
koksownia	koksovna, koksárna
kolektor słoneczny	solární kolektor
kolumbarium	kolumbárium
kolumnada	kolonáda
komin	komín
kominek	krb
kominiarstwo	kominiectví
kominiarz	kominík
kondygnacja	poschodí, patro
kopalnia	důl
koparka	bagr
kosztorys	rozpočet
kosztorysant	rozpočtář
kotłownia	kotelna
krematorium	krematorium
kruszarka	drtič
kruszywo	kamenivo
kruźganek	pavlač
kształtka	tvárnice
kształtownik	válcovaný ocelový profil
łazienka	koupelna
linoleum	linoleum, lino
łopata	lopata
lukarna	vikýř
łupek	břidlice
magazyn	skladiště, sklad
majster	mistr

malarz	malíř
mansarda	mansarda
marmur	mramor
materiał budowlany	stavivo
mechanika budowli	stavební mechanika
młot	kladivo
młot pneumatyczny	pneumatické kladivo
młotowiertarka	elektropneumatické kladivo
mur	stěna, zeď
murarz	zedník
murować	zdít
nożyce	nůžky na plech
obora	kravín
ogród	zahrada
okno	okno
parapet	parapet
parkieciarz	parketář
parkiet	parket
parter	přizemí
paternoster	páternoster
piasek	písek
piaskownia	pískovna
piła	pila
pion	olovnice
poddasze	podkroví
podłoga	podlaha
podłoga pływająca	plovoucí podlaha
podmurówka, podmurowanie	podezdívka
podnośnik	zvedák
pompa ciepła	tepelné čerpadlo
poręcz	zábradlí
poziomica, libella	vodováha, libela
pralnia	prádelna

prefabrykat

prefabrikát

projekt	projekt
projektant	projektant
przedsionek	předsíň
radon	radon
rafineria	rafinerie
raszpla	rašple
rdza	rez
rekonstrukcja, remont	rekonstrukce
rekuperacja	rekuperace
rekuperator	rekuperátor
roboty budowlane	stavební práce
rozdzielnica elektryczna	rozvaděč
rura	roura
rusztowanie	lešení
rynna	okap
rysunek techniczny	technický výkres
rzeźba	socha
rzygacz	chrlič
sauna	sauna
ściana działowa	příčka
sgraffito	sgraffito
silos	silo
skansen	skansen, skanzen
sklepienie	klenba
skrzyżowanie	křižovatka
słup	sloup
spalarnia	spalovna
spawać	svařit
spawacz	svářeč
spawarka	svářečka
sprężarka	kompresor
spychacz	buldozer

stadion	stadion
stiuk	štuk
strop, sufit	strop
strug	hoblík
strych	půda
styropian	polystyren
sutereana, suteryna	suterén
sypialnia	ložnice
szambo	žumpa
szczypce	kleště
szlauch, wąż wodny	hadice
szlifierka	bruska
szpachla	špachtle
sztukateria	štukatérství
sztukator	štukatér
taczka	kolečko, kára
tunel	tunel
tynk	omítka
tynkować	omítat
wapiennik	vápenka
wapno	vápno
wiertarka	vrtačka
wiertarka udarowa	příklepová vrtačka
wieża	věž
wieżba	krov, střešní krov
wieżowiec, drapacz chmur	mrakodrap
winda	výtah
wnętrze	interiér
wodociąg	vodovod
wykop	výkop
wykusz	arkýř
wysypisko	skládka
zaprawa	malta

zbiornik	jímka
želazobeton, želbet	železobeton
ziemianka	zemljanka
żuraw	jeřáb
żwir	štěrk

9.ABSTRACT

Key words: translation, interpretation, vocabulary, terminological base, The Construction industry, building materials, occupation on construction industry, borrowing language, internationalism

This work deals with analysis of professional terminology in construction industry. The theoretical part deals with analysis of individual expressions. This bachelor thesis is dealing with the issues of innovation of teaching translation and interpretation.

STRESZCZENIE

Słowa kluczowe: przekład, tłumaczenie, baza terminologiczna, przemysł budowniczy, materiały budowlane, zawody budowlane, zapożyczenia, internacjonalizmy

W niniejszej pracy jest zawarta analiza terminologii fachowej z zakresu budownictwa przemysłowego. W teoretycznej części są pojedyncze wyrazy poddane analizie. Praca licencjacka zajmuje się problematyką innowacji nauczania przekładu i tłumaczeń.

10. ANOTACE

Autor: Lukáš Macháček

Fakulta: Filozofická

Katedra: Slavistiky, sekce polonistiky

Název bakalářské práce: Terminologická báze a tématické pracovní listy pro inovaci výuky překladu a tlumočení (Stavební průmysl).

Vedoucí bakalářské práce: Mgr. Jan Jeništa

Počet znaků: 50622

Počet příloh: 1

Počet titulů použité literatury: 17

Klíčová slova: překlad, tlumočení, terminologická báze, stavební průmysl, stavební materiály, profese ve stavebnictví, jazykové výpůjčky, internacionalizmy.

Tato práce se zabývá analýzou odborné terminologie ve stavebním průmyslu.

V teoretické části jsou jednotlivé výrazy podrobeny analýze.

Bakalářská práce se zabývá problematikou inovace výuky překladu a tlumočení.

11. BIBLIOGRAFIE

Monografie:

- BRENTON, R., *Atlas jazyků světa*, Praha 2007
- COMRIE, B. – MATTHEWS, S., *Atlas jazyků: Vznik a vývoj jazyků napříč celým světem*, Praha 2007
- DAMBORSKÝ, J., – LOTKO, E., *Studia o współczesnym języku polskim*, Olomouc 1992
- GLANVILLE, P., *Encyklopedie jazyků Evropy*, Praha 2002
- GREPL, M. – HLADKÁ, Z. – JELÍNEK, M., *Příruční mluvnice češtiny*, Praha 2008.
- LOTKO, E., *Čeština a polština v překladatelské a tlumočnické praxi*, Ostrava 1986
- LOTKO, E., *Polština a čeština z hlediska typologického*, Olomouc 1981
- LOTKO, E., *Srovnávací a bohemistické studie*, Olomouc 2009
- STANISŁAW SŁOŃSKI, *Historia języka polskiego w zarysie*, Warszawa 1953
- SERETNY, A., – LIPIŃSKA, E., *ABC metodyki nauczania języka polskiego jako obcego*, Kraków 2005.

Slovníky:

- DUBISZ, S., *Uniwersalny słownik języka polskiego*, Warszawa 2006.
- SOBOL, E., *Słownik wyrazów obcych*, Warszawa 1999
- DUNAJ, B., *Słownik współczesnego języka polskiego*, Warszawa 1996
- MARKOWSKI, A., *Nowy słownik poprawnej polszczyzny*, Warszawa 1999
- FILIPEC, J., – DANES, F., *Slovník spisovné češtiny pro školu a veřejnost*, Praha 2007
- KRAUS, J., *Nový akademický slovník cizích slov*, Praha 2007
- PFLEGEROVÁ, E., *Technický slovník naučný*, Praha 2001

Periodikum:

- JAGODZIŃSKI, E., *Budujemy Dom*, listopad/grudzień (2010) s. 39

Internetové zdroje:

- <http://nkjp.pl/>
- <http://korpus.pwn.pl/>
- <http://prirucka.ujc.cas.cz/>
- <http://ucnk.ff.cuni.cz/>
- <http://pl.wikipedia.org/>